

ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ
УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Зимовець О. А.

У статті розглядається проблема використання мережі Інтернет з метою формування професійних умінь майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційного суспільства. Автор аналізує напрямки використання мережі Інтернет у професійній діяльності вчителя ІМ, визначає склад професійних умінь, необхідних сучасному вчителю ІМ, пов'язаних з використанням Інтернет ресурсів та пропонує комплекс вправ, спрямованих на формування вищезазначених умінь в рамках професійно спрямованого спецкурсу "Формування професійних умінь майбутніх учителів іноземних мов засобами ІКТ" для студентів 4 курсу Інституту іноземної філології ЖДУ ім. І. Франка.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства, який визначається як перехід від індустріального до інформаційного суспільства, характеризується значним збільшенням ролі інформації та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах діяльності людини, в тому числі і професійній діяльності. Тому одним із важливих завдань професійної освіти стає формування інформаційної культури майбутнього фахівця, його готовності до життя в інформаційному суспільстві. Дане завдання в повній мірі відноситься і до майбутніх вчителів, оскільки саме вони закладатимуть фундамент, на якому формуватимуться базові вміння сучасних школярів, пов'язані з їх майбутньою професійною діяльністю в умовах інформаційного суспільства. Але формувати інформаційну культуру

учнів може тільки вчитель, який сам добре володіє професійними вміннями, пов'язаними з використанням сучасних технологій, та має інноваційний склад мислення. Тому однією з актуальних проблем професійно-педагогічної освіти на даному етапі є формування умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності вчителя, зокрема, іноземної мови, в умовах інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема класифікації професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів висвітлена у роботах таких відомих дослідників як Н.В. Кузьміна, В.О. Сластьонін, О.А. Абдуліна, А.К. Маркова, К.К. Платонов, О.А. Дубасенюк та ін. Різним аспектам формування професійної компетенції вчителя іноземної мови та визначення складу їх професійних умінь присвячені дослідження Ю.І. Пасова, К.І. Саломатова, В.О. Калініна, В. В. Баркасі та ін. Крім того, останнім часом з'явилося багато досліджень, пов'язаних з використанням ІКТ у навчанні іноземних мов, а також підготовкою майбутніх учителів ІМ до використання ІКТ у майбутній професійній діяльності (Є.С. Полат, Л.І. Морська, П.І. Сердюков, І.В. Самойлюкевич, Л.А. Карташова, С.І. Шевченко, О.А. та ін.). Проте, такий аспект, як використання ІКТ, зокрема мережі Інтернет, з метою комплексного формування професійних умінь майбутніх учителів іноземних мов, висвітлено, на нашу думку, недостатньо.

Мета і завдання дослідження. Для вирішення проблеми, зазначеної вище, вважаємо необхідним проаналізувати ресурси мережі Інтернет, які можуть бути використані при навчанні іноземних мов, визначити склад професійних умінь майбутніх вчителів ІМ, пов'язаних з використанням мережі Інтернет, та запропонувати комплекс завдань, спрямованих на їх формування в системі професійно-методичної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов.

Виклад основного змісту дослідження. У наших попередніх публікаціях нами були проаналізовані різні підходи до класифікації

професійних умінь майбутніх учителів [2]. Тож, опираючись на роботи Н.В. Кузьміної, В.О. Сластьоніна, О.І Бульвінської, О.А. Дубасенюк та ін., які класифікували професійні уміння за компонентами педагогічної діяльності вчителя, нами були визначені наступні *групи професійних умінь майбутніх учителів іноземних мов*:

- 1) гностичні – уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності з ІМ;
- 2) проектувальні – уміння, пов'язані з постановкою стратегічних задач та плануванням навчально-виховної діяльності з ІМ на рівні курсу навчання та циклу уроків;
- 3) конструктивні – уміння, пов'язані з формулюванням тактичних задач та плануванням педагогічної діяльності з ІМ на рівні окремого уроку та виховного заходу;
- 4) організаторські – уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності з ІМ;
- 5) комунікативні – уміння, пов'язані з встановленням відносин та здійсненням педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками в процесі навчання учнів ІМ.

Крім того, з огляду на вимоги інформаційного суспільства, які передбачають обов'язково володіння засобами ІКТ, ми вважаємо необхідним виділити так звані "наскрізні" *інтегральні інформаційно-практичні уміння*, які ми визначили як вміння використовувати ІКТ у професійній діяльності вчителя і які включають у себе два компоненти: суто інформаційний (пов'язаний з аналізом та відбором інформації) та прикладний (пов'язаний зі створенням та практичним використанням інформації, представленої засобами ІКТ). Оскільки дані вміння є інтегральними, вони входять у склад кожного компоненту педагогічної діяльності та пов'язані з різними засобами ІКТ (навчальними комп'ютерними програмами, текстовими та табличними редакторами, мережею Інтернет тощо)[2, с. 152]. З огляду на мету нашої

статті уточнимо склад професійних умінь, необхідний майбутньому вчителю ІМ, пов'язаних з використанням мережі Інтернет. Для цього проаналізуємо, які саме ресурси мережі Інтернет є найбільш ефективними у навчанні ІМ.

На основі аналізу науково-методичної літератури [4; 5; 7] та враховуючи власний досвід, виділимо основні напрямки використання мережі Інтернет у навчально-виховній діяльності вчителя ІМ:

- пошук довідкової та навчальної інформації;
- створення власних дидактичних матеріалів на основі он-лайн програм;
- використання нових форм комунікації на іноземній мові, які дозволяють передавати не тільки письмові тексти, але й зображення та звук;
- організація дистанційної форми навчання.

Зокрема, дослідники Gavin Dudeney, Nicky Hockly, деталізуючи данні напрямки використання Інтернету, пропонують звернути увагу на використання наступних ресурсів:

- автентичні веб-сайти, які не створені спеціально для навчання ІМ, але можуть бути використані за певних умов;
- веб-сайти, спеціально розроблені для вчителів іноземних мов (ELT websites);
- довідкові матеріали (онлайн словники, перекладачі, енциклопедії, тезауруси, конкорданси, корпуси);
- так звані суспільні онлайн ресурси (social software), до яких вони відносять блоги, вікі та подкасти;
- засоби комунікації (чати та електронна пошта);
- ресурси для проведення он-лайн проектів (традиційні довідкові ресурси та веб-квести);
- дистанційні курси навчання ІМ [7].

Таким чином, на основі наданої вище класифікації професійно-педагогічних умінь майбутнього вчителя ІМ та виділених нами напрямків

використання Інтернету, уточнимо склад професійних умінь майбутніх учителів ІМ, пов'язаних з використанням мережі Інтернет, та представимо їх у вигляді таблиці:

Таблиця 1.

Склад інформаційно-практичних (інтегральних) умінь вчителя іноземних мов, пов'язаних з використанням мережі Інтернет

№ п/п	<i>Групи вмінь</i>	<i>Інформаційно-практичні (інтегральні) уміння, пов'язаних з використанням мережі Інтернет</i>
1.	Гностичні уміння	<ul style="list-style-type: none"> – аналізувати вітчизняну та зарубіжну методичну літературу, пов'язану з використанням мережі Інтернет у навчанні ІМ; – аналізувати ресурси мережі Інтернет (автентичні та спеціалізовані вебсайти, блоги, онлайн-словники, енциклопедії тощо), які можуть бути використані в навчально-виховному процесі з ІМ; – аналізувати уроки та виховні заходи (колег, методистів, власні заходи) з використанням мережі Інтернет; – вести дослідницьку діяльність з методики викладання ІМ використовуючи ресурси мережі Інтернет;
2.	Проектувальні вміння	<ul style="list-style-type: none"> – ставити стратегічні задачі щодо використання мережі Інтернет у навчально-виховному процесі; – планувати навчально-виховну діяльність на рівні курсу навчання та циклу уроків з ІМ використовуючи ресурси мережі Інтернет;
3.	Конструктивні уміння	<ul style="list-style-type: none"> – добирати інформацію та готові дидактичні матеріали з мережі Інтернет (вміти знайти план

		уроку, завдання для навчання різних видів мовленнєвої діяльності, тести, програми-тренажери, аудіо та відеоматеріали, тощо); – планувати педагогічну діяльність на рівні окремого уроку та виховного заходу з ІМ використовуючи готові ресурси мережі Інтернет; – розробляти власні дидактичні матеріали з ІМ використовуючи он-лайн програми;
4.	Організаційні уміння	– організовувати навчальну інформацію з мережі Інтернет для навчання ІМ (створювати каталоги корисних веб-сайтів, вправ з мережі Інтернет, онлайн уроків тощо); – організовувати власну діяльність в процесі проведення уроків та позакласних заходів з використанням Інтернету; – організовувати діяльність учнів в процесі роботи з ресурсами мережі Інтернет на уроках та в позаурочний час;
5.	Комунікативні уміння	– здійснювати іншомовне спілкування з учнями за допомогою мережі Інтернет (використовуючи E-mail, чати, зокрема програми Skype, ICQ тощо) на уроці та в позаурочний час; – здійснювати спілкування з українськими та зарубіжними колегами в навчально-методичних цілях, використовуючи можливості мережі Інтернет (E-mail, групи розсилки, чати, блоги тощо).

Але формування умінь, зазначених вище – процес складний і багаторівневий. Ми погоджуємось з думкою багатьох дослідників, які працюють над проблемою підготовки вчителів до використання ІКТ, що

найбільш ефективною буде така модель підготовки, яка інтегрує в собі різні дисципліни (інформаційні технології, психолого-педагогічні дисципліни, спеціальні дисципліни), а також методичні спецкурси, розроблені відповідно до поставленої мети. Тому одним із ключових елементів у моделі формування професійних умінь майбутніх учителів ІМ став створений нами спецкурс "Формування професійних умінь майбутніх учителів іноземних мов засобами ІКТ" для студентів ІV курсу Інституту іноземної філології ЖДУ ім. І. Франка. При створенні даного спецкурсу ми враховували ідеї та структуру вже існуючих спецкурсів, які дотичні до нашого дослідження, а саме: курс "Інноваційні педагогічні технології в освіті" в рамках програми "Intel@ Навчання для майбутнього" публікаціях [8], спецкурс Л.І. Морської "Сучасні інформаційні технології у професійній підготовці вчителя іноземної мови" [5] та спецкурс Р.С. Гуріна "Нові інформаційні технології" для майбутніх учителів гуманітарного профілю [1].

Тож, розроблений нами спецкурс складається з трьох модулів та побудований на принципах поетапного формування професійних умінь. Теми та завдання першого модулю пов'язані з використанням готових комп'ютерних програм та дидактичних матеріалів на CD та з мережі Інтернет на рівні фрагменту уроку, що дозволить сформувати професійні уміння на репродуктивному рівні. Завдання другого модулю мають більш продуктивний характер та спрямовані на формування вмінь розробляти, створювати та використовувати власні дидактичні матеріали на рівні фрагменту уроку та в поєднанні з іншими засобами навчання, що дозволить сформувати професійні уміння на репродуктивно-творчому рівні. Завдання третього модулю пов'язані з комплексним плануванням всього навчального процесу з використанням засобів ІКТ, тобто на рівні уроку та циклу уроків, а також у позакласній діяльності, що дозволить сформувати професійні уміння на творчо-репродуктивному рівні. Відповідно кожний модуль спецкурсу включає комплекс професійно-спрямованих вправ, пов'язаних з

використанням ІКТ, система яких була висвітлений нами у попередніх публікаціях [3, с. 186-189; 6, с. 340-407]. Таким чином, опираючись на створену нами систему вправ з використанням ІКТ, виділимо групи вправ, пов'язаних з використанням Інтернету, в рамках даного спецкурсу.

Вправи І групи – *мотиваційно-пізнавальні*. Їх мета – ознайомлення з основними можливостями та ресурсами мережі Інтернет, створення мотивації до використання Інтернету у майбутній професійній діяльності. На нашу думку, дана мета може бути реалізована в процесі аналізу та використання готових Інтернет ресурсів, що дозволить сформуванню професійні уміння на репродуктивному рівні. Основним типом вправ тут є *рецептивно-репродуктивні* вправи, до яких ми можемо віднести вправи, спрямовані на формування вмінь аналізувати ресурси мережі Інтернет (автентичні та спеціалізовані вебсайти, онлайн-словники, онлайн-перекладачі, енциклопедії, тезауруси, блоги, вики, вебквести, подкасти, роздатковий матеріал, чати тощо); добирати інформацію, використовуючи готові дидактичні матеріали з мережі Інтернет (вміти знайти план уроку, завдання для навчання різних видів мовленнєвої діяльності, тести, пісні, вебквести, подкасти тощо); організувати навчальну інформацію з мережі Інтернет для навчання ІМ (створювати каталоги вебсайтів, вправ з мережі Інтернет, онлайн уроків тощо); застосовувати друковані дидактичні матеріали з автентичних та спеціалізованих веб-сайтів тощо.

Вправи ІІ групи – *тренувально-виконавчі*. Їх мета – використання знань та вмінь, набутих на І етапі та їх закріплення на більш творчому рівні, але поки що в чітко визначених ситуаціях. Дана мета може бути реалізована в процесі створення власних дидактичних матеріалів з використанням мережі Інтернет, що дозволить сформуванню професійні уміння на репродуктивно-творчому рівні. Тому основним типом вправ тут є *рецептивно-продуктивні* вправи, спрямовані на формування вмінь планування та організації навчальної діяльності з використанням самостійно створених дидактичних

матеріалів з використанням мережі Інтернет на рівні фрагментів уроків. До цієї групи ми відносимо вправи, спрямовані на формування вмінь створювати друковані дидактичні матеріали (кросворди, головоломки, тестові завдання тощо), дидактичні матеріали, які необхідно застосовувати у режимі он-лайн (веб-сторінки, блоги, вікі, вебквести тощо) та використовувати їх на рівні фрагменту уроку;

Вправи III групи – *рефлексивно-творчі*. Їх мета – комплексне використання знань та вмінь, набутих на I та II етапах та їх закріплення на творчому рівні в змінних ситуаціях. Дана мета може бути реалізована в процесі моделювання навчальної діяльності з використанням мережі Інтернет у комплексі з іншими засобами навчання, що дозволить сформувати професійні уміння на творчо-репродуктивному рівні. Тому основним типом вправ тут є продуктивні вправи, спрямовані на формування вмінь планування та організації навчальної діяльності з використанням як готових Інтернет-ресурсів, так і самостійно створених навчальних матеріалів на рівні окремих уроків, циклу уроків та позакласної роботи. До цієї групи ми відносимо вправи, спрямовані на формування вмінь ставити стратегічні задачі щодо використання мережі Інтернет у навчально-виховному процесі; планувати навчально-виховну діяльність на рівні курсу навчання, циклу уроків, окремого уроку та виховного заходу з ІМ, використовуючи ресурси мережі Інтернет; аналізувати уроки та виховні заходи (колег, методистів та власні заходи) з використанням мережі Інтернет тощо.

Наведемо приклад професійно-спрямованої вправи з використанням мережі Інтернет, яка відповідає даній системі, в рамках розробленого нами спецкурсу.

Вправа II групи, яка спрямована на формування вміння створювати друковані дидактичні матеріали за допомогою он-лайн програм та використовувати їх на рівні фрагменту уроку.

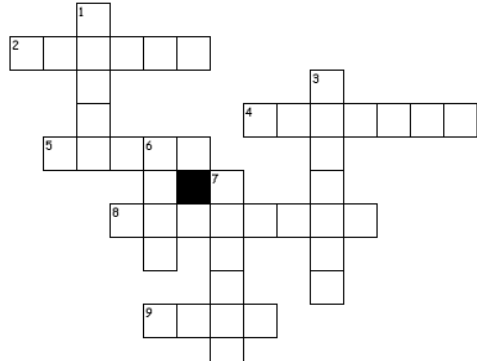
Апаратне забезпечення: комп'ютери, підключені до мережі Інтернет.

Програмне забезпечення: Internet Explorer (Opera).

Режим роботи: індивідуальний та груповий.

Практичні завдання:

- Продивіться декілька друкованих дидактичних матеріалів, створених за допомогою он-лайн програм Puzzle Maker та Easy Test Maker (фрагменти чотирьох з них представлені на Мал.1) та проаналізуйте, які типи вправ вони дозволяють зробити (кросворд, matching exercise, true or false, тощо);

<p style="text-align: center;">Transport</p> <p>TARM <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> BSU <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> ACR <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> NAELP <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> TIRNA <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> CECLYBI <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> ONLAOBL <input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/><input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> K <input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> V <input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> V E <input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> <input type="checkbox"/> H .</p> <p>Unscramble each of the clue words. Take the letters that appear in <input type="checkbox"/> boxes and unscramble them for the final message.</p> <p style="text-align: center;"><i>Created by Puzzlemaker at DiscoveryEducation.com</i></p> <p style="text-align: center;">Discovery EDUCATION</p>	 <p>Across</p> <ol style="list-style-type: none">2. We go there to see films4. Articles of dress5. It grows on the ground in parks and fields8. A high hill9. Not far <p>Down</p> <ol style="list-style-type: none">1. The cat is ... the table3. I get up at 7 o'clock in the ...6. It falls in winter7. A dog is an ...																				
<p>EasyTestMaker</p> <p style="text-align: center;">www.easytestmaker.com</p> <p>As.....as</p> <p>Match the parts of the phrases</p> <table><tr><td>1) _____ as old</td><td>a. as a cat</td></tr><tr><td>2) _____ as snug</td><td>b. as eggs is eggs</td></tr><tr><td>3) _____ as cool</td><td>c. as a pancake</td></tr><tr><td>4) _____ as melancholy</td><td>d. as a March hare</td></tr><tr><td>5) _____ as merry</td><td>e. as a bug in a rug</td></tr><tr><td>6) _____ as fit</td><td>f. as a cucumber</td></tr><tr><td>7) _____ as mad</td><td>g. as a cricket</td></tr><tr><td>8) _____ as sure</td><td>h. as a fiddle</td></tr><tr><td>9) _____ as flat</td><td>i. as the hills</td></tr><tr><td>10) _____ as good</td><td>j. as gold</td></tr></table>	1) _____ as old	a. as a cat	2) _____ as snug	b. as eggs is eggs	3) _____ as cool	c. as a pancake	4) _____ as melancholy	d. as a March hare	5) _____ as merry	e. as a bug in a rug	6) _____ as fit	f. as a cucumber	7) _____ as mad	g. as a cricket	8) _____ as sure	h. as a fiddle	9) _____ as flat	i. as the hills	10) _____ as good	j. as gold	<p>EasyTestMaker</p> <ol style="list-style-type: none">1) Paris est la capitale de la France a) True b) False2) En France on parle a) francais b) anglais c) allemand
1) _____ as old	a. as a cat																				
2) _____ as snug	b. as eggs is eggs																				
3) _____ as cool	c. as a pancake																				
4) _____ as melancholy	d. as a March hare																				
5) _____ as merry	e. as a bug in a rug																				
6) _____ as fit	f. as a cucumber																				
7) _____ as mad	g. as a cricket																				
8) _____ as sure	h. as a fiddle																				
9) _____ as flat	i. as the hills																				
10) _____ as good	j. as gold																				

Мал. 1

- Визначте приблизно, скільки часу вам потрібно було б витратити на створення аналогічних матеріалів, використовуючи текстовий редактор або взагалі не використовуючи комп'ютер;

- Відвідайте дані веб-сайти <http://puzzlemaker.discoveryeducation.com> та <http://www.easytestmaker.com/default.aspx> та перевірте ваші припущення щодо типів вправ та часу на їх створення, обговоріть ваші думки у групах;

- Розробіть власний дидактичний матеріал згідно з індивідуальним завданням (наприклад: створіть завдання типу "word search", пов'язане з темою "Покупки" для учнів 7 класу основної школи) та продемонструйте його використання на рівні фрагменту уроку.

Хід виконання: студенти аналізують дані програми з точки зору їх можливостей, створюють власні дидактичні матеріали та демонструють їх використання на занятті.

Засіб контролю: з боку викладача, взаємоконтроль.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, ми вважаємо, що при проходженні даного спецкурсу та за умови ретельного виконання запропонованих завдань, у студентів будуть сформовані професійні уміння, необхідні для використання мережі Інтернет у майбутній професійній діяльності, на творчо-репродуктивному рівні. Подальше формування професійних умінь на творчому рівні відбуватиметься під час педагогічної практики та в процесі самостійної науково-дослідницької діяльності. Тож, перспективою дослідження є розробка завдань в рамках проходження педагогічної практики і науково-дослідницької діяльності та створення комплексної моделі формування професійних умінь майбутніх учителів іноземних мов в процесі використання ІКТ, зокрема мережі Інтернет, чому будуть присвячені наші подальші публікації.

Література:

1. Гурін Р. С. Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Одеса, 2004. – 194 с.

2. Зимовець О.А. Склад професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (на прикладі підготовки вчителів іноземних мов) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2009. – № 43. – С. 150-156.
3. Зимовець О.А. Технологія формування професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін з використанням інформаційно-комунікаційних технологій // Наука. Образование. Технологии – 2008 [Текст]: материалы Междунар. науч.-практ. конф., 21–22 марта 2008 г., Барановичи, Респ. Беларусь: в 3 кн./ под общ. Ред. В.В. Таруца. – Барановичи: РИО БарГУ, 2008. – Кн. 1: Иноязычное образование в современном поликультурном мире/ редкол.: И.В. Пинюта (гл. ред.) [и др.]. – С. 186-190
4. Карамышева Т.В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера. В вопросах и ответах. – СПб.: Издательство “Союз”, 2001. – 192 с.
5. Морська Л.І. Методична система підготовки майбутнього вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій у навчанні учнів. Монографія. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. – 243 с.
6. Професіно-методична підготовка студентів-філологів у вищому навчальному закладі: монографія/ Н.В. Зінукова, Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич, Н.Р. Петранговська, О.Р. Світлична, І.І. Березенська, Н.П. Сіваєва, О.С. Гуманкова, Л.В. Барало, О.А. Зимовець, С.Б. Моркотун, Ю.М. Жиліяєва, А.М. Мормуль, І.Ф. Литньова, Є.М. Карпенко. – Д., Вид-во ДУЕП, 2009. – 494 с.
7. Gavin Dudeney, Nicky Hockly. How to Teach English with Technology. – Pearson Education Limited, 2007. – 192 p.
8. Intel® Навчання для майбутнього. – К.: Видавництво "Нора-прінт", 2006. – 416с.